

**კლიმატური ფაქტორები, ბუნებრივი რესურსები და სასოფლო-სამეურნეო
საქმიანობა**

დავით გუბელაძე - ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი, საქართველო

E-mail: davidgubeladze14@yahoo.com

ანოტაცია - საქართველოს სოფლის მეურნეობის პოტენციალის მაქსიმალურად ათვისება და ბუნებრივი რესურსების მიზნობრივი გამოყენება დარგობრივი ეკონომიკის განვითარებისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. ქვეყნისათვის დადებითი შედეგის მიღწევის უპირველესი გარანტია მკაფიოდ განსაზღვრული, კონკურენტუნარიანი წარმოებისკენ მიმართული ეფექტიანი ეკონომიკური აგრარული პოლიტიკის გატარება, ფინანსური რესურსების მოზიდვის ხელშეწყობა, აგროწარმოების მაქსიმალური ამუშავება, სოფლის მეურნეობაში ეკონომიკური ეფექტიანობის მართვა და ცირკულარული ეკონომიკის წახალისება.

საკვანძო სიტყვები - ნაყოფიერი ნიადაგი, წყალი, ჰაერი, გარემო, ბუნებრივი რესურსები.

მიუხედავად საქართველოში არსებული ხელსაყრელი კლიმატის, ბუნებრივი რესურსების, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისათვის არსებულ გარემოსი, რომლის განმსაზღვრელ ფაქტორს წარმოადგენს – ნაყოფიერი ნიადაგი, წყალი, ჰაერი და ა.შ. ბევრი თბიექტური მიზეზების გამო ჯერ ჯერობით რთულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მაქსიმალური შესაძლებლობების ათვისება. თუ სოფლის მეურნეობის არსებულ პოტენციალსა და მცირე მეურნეობების განვითარებას შორის ურთიერთთანაფარდობა დარჩება დღეს არსებული მდგომარეობით, როდესაც სოფლად, მცირე მეურნეობებში საკვები პროდუქტების წარმოება არის ოჯახების არსებობისა და გადარჩენის ერთადერთი გზა. ქვეყანაში კონკურენტუნარიანი, იმპორტის ჩამნაცვლებელი და ექსპორტის პოტენციალის

მქონე სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შექმნის გზა, რომელიც ქვეყნის სწრაფ ეკონომიკურ ზრდას უნდა უწყობდეს ხელს. ცხადია, რომ საქართველოს გაუჭირდება გახდეს კონკურენტუნარიანი რეგიონალური სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელი მომსახურების განვითარებით და ამ სექტორში მოსახლეობის მზარდი ნაწილის დასაქმებით. ასევე, საქართველოში არსებული ნოციერი ნიადაგი, წყალი და კლიმატი ვერ იქნება ეფექტიანად გამოყენებული, თუ სოფლის მეურნეობის განვითარება მცირე საოჯახო მეურნეობების განვითარების იმედად დარჩება ეს შეანელებს სოფლის მეურნეობის ეფექტიან განვითარებას.

მიუხედავად იმისა, რომ მიზნობრივი ამოცანებისა და, ზოგადად, საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების სტრატეგიის (RDSG) შესაბამისობა მაღალია, შემდეგში შესაძლებელია ეფექტიანობა და ეფექტურობა გაძლიერდეს უკეთესი კოორდინაციისა და ინტეგრაციების ინტეგრირებული პაკეტების ერთობლივი დაგეგმარებისა და განხორციელების გზით, და არა მხოლოდ ერთეული სამინისტროს ცალკეული ქმედებებით. კერძოდ, შესრულების დონეების ასამაღლებლად უნდა გაძლიერდეს პრიორიტეტული სფერო 3-ის ფინანსური პოტენციალი და განხორციელების სისწრაფე. ამასთანავე, გარემოსდაცვითი მიმართულებით არსებული პრობლემები შესაძლებელია უფრო მეტად იყოს გათვალისწინებული პრიორიტეტული სფერო 1-სა და 2-ში. გაუმჯობესების შესაძლებლობა არსებობს ასევე ზოგადი მდგრადობის მიმართულებითაც, განსაკუთრებით, შესაძლებლობების განვითარების ხარისხიანი ღონისძიებებითა და მათ მიერ გამოწვეული შესაბამისი გავლენით. არსებობს ადრეული გავლენის ძალიან მცირე მაგალითები. ქვემოთ მოცემულია ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები: 14 მუდმივად მზარდი კონკურენტული მოთხოვნა წყალსა და მიწაზე; სასოფლო-სამეურნეო ვს. სამრეწველო/მომსახურების ინდუსტრია ვს. კერძო საოჯახო; 49 პროცენტობიანი ზედა ზღვარი უცხოელი ინვესტორებისათვის (ევროკავშირის წევრი ქვეყნების წარმომადგენლების შემთხვევაშიც კი); შეფერხება (თავის შეკავება) ინვესტიციების განხორციელების კუთხით; მიწის იჯარის გარიგებების შესაძლებლობების შესწავლა (კომპანიაში წილების გადანაწილება და მიწის საკუთრების უფლებები); სესხის უზრუნველყოფის საშუალების აუცილებლობა, როგორც მძიმე ტვირთი ახალგაზრდა მეწარმეებისთვის, ასევე მიწის საკუთრების უფლების ოფიციალურ მარეგისტრირებელ ორგანოში დარეგისტრირებაზე უარი დაბეგურის შიშის გამო; აგროდაზღვევის სისტემის არარსებობა კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ინვესტიციებისათვის, რაც ფერმერებს/ოპერატორებს/ინვესტორებს დიდი რისკის ქვეშ აყენებს, ან აიძულებს უარი თქვან რესურსების გადებაზე; რადგან სოფლის განვითარების უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო (IACC) წარმოადგენს საუკეთესო პრაქტიკას, შესაძლებელია გაიზარდოს სამინისტროებსა და დაინტერესებულ მხარეებს შორის ზოგადი კოორდინაციის დონე როგორც ცენტრალურ, ისე საველე დონეზე; დაინტერესებულ მხარეთა შესაძლებლობებისა და უნარების მეტი განვითარების საჭიროება; სტრატეგიების/პოლიტიკების დანაწილება (ამჟამად მასზე რეაგირება ხდება საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების ინტეგრირებული სტრატეგიის ფარგლებში); მდგრადობასთან დაკავშირებული საკითხები (ადგილობრივი განვითარების ჯგუფი (LAG) და სხვ.): ზრდისა და განვითარების მდგრადობის უზრუნველსაყოფად სამინისტროებსა თუ კერძო მოთამაშეებს სჭირდებათ უფრო მაღალი დონის მხარდაჭერა; მაღალი დონის შედეგების/ხემოქმედების საშუალებების არარსებობა, ხოლო, გარკვეულ შემთხვევებში, არსებული ინდიკატორები არ არის SMART. ემპირიულ და მტკიცებულებებზე დამყარებული დასკვნების საფუძველზე შემუშავდა რეკომენდაციების ორი ნაკრები: 1. 28 - მკაცრად ტექნიკური ტიპის რეკომენდაცია (მოდული „ა“) - ანგარიშის ძირითადი ნაწილი), რომელიც დაკავშირებულია კონკრეტულ, პროგრამულ (ქვეპროგრამულ) სფეროებთან, რადგან სტრატეგიული ბრენდირება, ტურიზმი, საკანონმდებლო საკითხები და სხვ. ტექნიკური მეთოდები უკავშირდება კონკრეტულ პრიორიტეტულ მიმართულებებს; და 2. 7 - ზოგადი რეკომენდაცია აყვანილი სტრატეგიული დაგეგმარების დონეზე (მოდული „ბ“),

რომლის პრიორიტეტული რეკომენდაციები დაკავშირებულია სტრატეგიულ დაგეგმარებასთან, კოორდინაციასთან, შედეგებზე დაფუძნებულ მმართველობასთან (RBM), მონიტორინგსა და შეფასებასთან (M&E) შემოკლებული ფორმით; საბჭოში შედეგებზე დაფუძნებული მმართველობის (RBM) პრინციპების აღქმისა და გამოყენების გაძლიერება, უწყებათაშორისი თანამშრომლობის ფუნქციის (უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს (IACC) მდივნის) მანდატის (მისი მოქმედების არეალის გაფართოება პასუხისმგებლობისა და უფლებამოსილების ხარისხის გაძლიერების მიზნით) საოპერაციო მასშტაბის გაძლიერება ზედამხედველობისა და ხარისხის კონტროლის მიმართულებით, მათ შორის მონიტორინგისა და შეფასების (M&E) შესაბამისი შესაძლებლობების განვითარება როგორც ცენტრალურ, ისე მუნიციპალურ დონეზე. ინტეგრირებული, მონაწილეობითი, მრავალსექტორულ / დაინტერესებულ მხარეთა მუნიციპალური დაგეგმარების მეშვეობით, საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების სტრატეგიისა (RDSG) და მისი სამოქმედო გეგმების განხორციელების დაწყება და შესაბამისი მექანიზმების პროცედურების შექმნა; სააგენტოების (კონკრეტულად: გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP), სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (FAO), ასევე გაეროს სამრეწველო განვითარების ორგანიზაცია (UNIDO), შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია (ILO), გაეროს განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაცია (UNESCO) და მსოფლიო ბანკის) გაერთიანება ერთობლივი პროგრამის ფარგლებში, რათა ხელი შეეწყოს საქართველოს სოფლის განვითარების 2017-2020 წლების მომავალი, ინტეგრირებული სტრატეგიის განხორციელებას (2019-2020 წლებში შემუშავების/ტესტირების ფაზა); პროგრამირების ერთობლივ პრინციპებთან შესაბამისობით, რამდენიმე დაინტერესებულ მხარესთან ერთად, სამინისტროს სააგენტოების მიერ კონკრეტული სამოქმედო სფეროს განხილვა უფრო ინტეგრირებული სახით ჩამოსაყალიბებლად; ინტეგრირებული, მრავალსექტორული შეფასების პრაქტიკის როგორც ცოცხალი დოკუმენტის დანერგვა, რომლის განახლებაც მოხდება რეგულარულად და რომელიც დაკავშირებული იქნება ცვლილების თეორიის პროექტთან.

დღეისათვის არსებული მიდგომებისა და დეფინიციების სწორად გააზრება ძალზე მნიშვნელოვანია. რასაც საქართველოს მთავრობა და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო თანმიმდევრულად წარმატებით ახორციელებს. ეს კარგადაა გამოხატული სწორი სახელმწიფო აგრარული პოლიტიკის განსაზღვრსა და განხორციელებაში, ფინანსური რესურსების მიზნობრივ ხარჯვასა და მის სწორდ ფოკუსირებაში. ასევე აღსანიშნავია, რომ არსებობს რიგი ობიექტური მიზეზები, რაც მოითხოვს უფრო მეტი თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას, ახალი ეკონომიკური მოდელების, კოოპერაციების გაძლიერებისა და აგროსამრეწველო სექტორის მენეჯმენტის სრულყოფას, ამ სექტორში დასაქმებულთა გადამზადებისა და მათი პროფესიონალიზმის ამაღლებას, ასევე აგრარული სექტორისათვის სასწავლო საგანმანათლებლო პროგრამების შექმნას და სრულყოფას, აგრარული მეცნიერებების, აგროინჟინერიის და სხვა დარგების მიმართულებით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გუბელაძე დ. - წყლისმიერი ეროზიული პროცესების რაოდენობრივი პროგნოზირება და საიმედოობა ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“ თსუ, 2(12) ტომი, თბილისი 2015
2. გუბელაძე დ. - სარწყავი მიწათმოქმედების განვითარების პერსპექტივები საერთაშორისო კონფერენცია „ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიები სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარებისათვის“, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2016
3. გუბელაძე დ. - ტყის დაცვითი ღონისძიებები და წყლისმიერი ეროზიული პროცესები ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“ ტომი 2(16), თსაუ, თბილისი 2017
4. გუბელაძე დ. - მორწყვის თანამედროვე ტექნოლოგიები, აგროკლიმატური ფაქტორები, ვაზის მოსავლიანობა და ყურძნის ხარისხობრივი მაჩვენებლები საერთაშორისო

ისტორიული ასპექტები და პერსპექტივები“ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის შრომათა კრებული. თბილისი, 2017

5. გუბელაძე დ. - კალაპოტური პროცესების რეგულირების საინჟინრო გადაწყვეტის მეთოდები „საგამომცემლო სახლი“ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, მონოგრაფია, თბილისი, 2019.

Climatic Factors, Natural Resources and Agricultural Activities

David Gubeladze - Doctor of Technical Sciences

Georgian Technical University, Tbilisi Georgia

E-mail: davidgubeladze 14@yahoo.com

S u m m a r y

Maximizing the potential of Georgia's agriculture and targeted use of natural resources is vital for the development of the sectoral economy. The primary guarantee for the country to achieve a positive result is to pursue a clearly defined, competitive agrarian economic policy, promote the attraction of financial resources, maximize the development of agricultural production, to manage economic efficiency in agriculture and to encourage the circular economy.

Keywords - fertile soil, water, air, environment, natural resources.